„העולם הזה", שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה: תל־אביב, רחוב גורדון 3, טל. 03-232262/3/4. תא־דואר 136 • מען מברקים: „עולמפרס" • העורך הראשי: אורי אבנרי • ראש המערכת: יוסי ינאי • עורך־תבנית: יוסי שנון • עורכת כיתוב: לילית בוארון • צלמי מערכת: ציון צפריר וענת סרגוסטי • כתב בכיר: יוסי היימן • ראש המינהלה: אברהם סיטון • מחלקת המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: „העולם הזה" בע"מ • מודפס ב„הדפוס החדש" בע"מ, תל־אביב, רחוב בן־אביגדור • הפצה „גד" בע"מ • גלופות צינקוגרפיה „כספי" בע"מ.

קורא יקר

הייתי רוצה לשתף אותך הפעם באחת הבעיות המלוות את העולם הזה מאז ראשית המערכת הזאת, שבקרוב ימלאו לה 31 שנים.

הנה הבעייה: ישנה פרשה המסעירה את המדינה במשך ימים ושבועות. כל אמצעי־התיקשורת בוחשים בה. מיטב הכתבים חוקרים אותה, במירוץ יומיומי (ושעה־שעתי) אחרי סקופים. פונים לכל המקורות האפשריים. העניין מואר מכל הצדדים, נכתבים עליו מאמרים וכתבות למכביר.

במצב כזה, מהו תפקידו הטבעי של שבועון? לפי המקובל בעולם: לסכם את הפרשה, להציג אותה בתמונה שאין בה חידושים, אך שהיא שלמה ומאוזנת. הרסיסים, שהתפרסמו מדי יום, מצטרפים בכתבת השבועון לתיאור מלא.

כך מטפלים בפרשות כאלה שבועונים כמו טיים בארצות־הברית, דר שפיגל בגרמניה ול'אכספרס בפאריס — שבועוני־חדשות הדומים במהותם לשבועון זה.

אולם להעולם הזה יש אמביציה נוספת: הוא רוצה לגלות גם סקופים משלו. אין הוא מסתפק באירגון החומר שנאסף על־ידי אחרים. הוא אוסף חומר משלו. בבואו כמה ימים אחרי אמצעי־התיקשורת היומיים, הוא רוצה לחדש — הן בפרטים, הן בהצגת התמונה הכוללת. הוא מצליח בכך לעיתים די קרובות, תודות לשיטות המיוחדות ולקשרים המיוחדים שלנו.

הצוות עובד, אוסף סקופים חדשים. ואז, בבואו לכתוב את הדברים, הוא ניצב לפני בעייה. לפניו הברירה בין שתי אפשרויות: האחת היא לפרסם את סקופים החדשים בילבד, כדי להבליטם; השניה היא לכתוב סיפור שלם ומלא, ולשלב בו את הסקופים החדשים.

אנחנו נוהגים ללכת בדרך השניה, להגיש לקורא את התמונה השלמה, תוך הרצאת־דברים חדשה. בתוך הסיפור הכולל ישנן גם הידיעות החדשות שלנו, המאירות לא־פעם את הפרשה כולה באור חדש לגמרי. כך יש לקורא כתבה שהיא גם מקורית, גם חדשה וגם שלמה.

הצרה היא שהקורא, שאינו חוקר ואינו מתעמק בדברים. מתעלם לא פעם מן הסקופים שלנו, המשובצים בסיפור. אין דבר מרגיז יותר מאשר לשמוע, מפי קורא: „הסיפור שלכם על הפרשה אינו מחדש כלום. נכון, זה כתוב יפה, אבל כבר קראתי את כל זה." הוא פשוט לא שם לב לכך, שיש בסיפור יסודות חדשים רבים ומשמעותיים.

מה לעשות? הרי איננו יכולים לכתוב: שים לב, הפרט הזה־והזה הוא סקופ שלנו! הידיעה ההיא־וההיא היא גילוי בילעדי שלנו!

עשיתי השבוע נסיון מעניין (אותי, לפחות) לגבי הסיפור שהקדשנו לו את השער האחורי של הגליון האחרון של העולם הזה (2265). הכותרת היתה: „כך רימתה המישטרה — פרשת ברנס". בתוך הגיליון הקדשנו לכתבה שלושה עמודים שלמים, תחת הכותרת „קיללת רחל הלר".

ביקשתי מראש־המערכת, יוסי ינאי, שניצח על החקירה, לסמן את הידיעות החדשות, הבילעדיות, של העולם הזה, שהיו משובצות בכתבה זו. אני רוצה להביא אותן להלן בנפרד.

זוהי רשימה די מרשימה, אם לוקחים בחשבון כי לא היה בשבוע שעבר יומון, צהרון, תחנת־רדיו ותחנת־טלוויזיה שלא הקדיש את כל מירצו לחקירת פרשה זו.

הכתבה על פרשת ברנס (העולם הזה 2265)
ובכל זאת: עשרה סקופים

כל אחת מן הידיעות האלה היתה מהווה בעיתון יומי ידיעה מרעישה, תחת כותרת מפוצצת. הנה לדוגמה כמה קטעים מתוך הכתבה, בתוספת הכותרת שהיא היתה זוכה בו בעיתון יומי:

חוקר רצח רחל הלר

נפל מגג

כמה שבועות אחרי שפרש מהמישטרה, באחד הלילות שבהם נדדה שנתו ביגלל הפרשה, טייל חנא חדאד (החוקר הראשון של רצח רחל הלר) על גג ביתו, בכפר טורען. הוא מעד, שבר את כתפו ואושפז במשך חודשים רבים. חדאד הגיש תביעת פיצויים נגד המישטרה, טען שפציעתו התרחשה מפני שפרשת רחל הלר העסיקה את מחשבתו וכי היתה זאת תאונת עבודה. התביעה נדחתה.

התובע במישפט ברנס

נתפס בהברחת דולרים

לפני כמה חודשים נתפס בראונר, היום עורך־דין פרטי עשיר, בנמל־התעופה בן־גוריון, כשעל גופו מאות אלפי דולרים שאותם ניסה להבריח מהארץ.

מה גרם לתאונה

המיסתורית של החוקר

בדרך שמע יחיאל פיקהולץ, (איש צוות־החקירה בפרשת ברנס) ברדיו את ההודעה על הסכמתו של נבות להעיד נגד אנשי צוות־החקירה, שהוא עצמו נימנה על אנשיו. פיקהולץ נבהל, ככל הנראה, וללא שום סיבה נראית־לעין סטתה מכוניתו מהכביש ופגעה במכונית אחרת. עתה מאושפז פיקהולץ במצב קשה בבית־חולים בירושלים.

הקצין שהושעה בפרשת חנוך

היה אחד מחוקרי ברנס

אחד מחברי הצוות של מרכוס, ואולי הטוב שבחוקרי צוות זה, המפקח ישראל מיזרחי, הושעה מתפקידו במישטרה וממתין למישפט בעיקבות פרשת דני חנוך (שהודה ברצח שלא ביצע.)

ביכונסקי:

מורה לקשי־חינוך

יורם ביכונסקי, החשוד הראשון בפרשת רצח רחל הלר, הוא עתה מורה־ממלא־מקום בבית־ספר לנערים קשי־חינוך בנהריה.

אור חדש על פרשת ברנס:

הנאשם הוא עקר!

אחת הבעיות של עמוס ברנס נעוצה בהתייחסותו לנושאי המין והכבוד הגברי.

פסיכיאטרים וגרפולוגית קבעו, שככל הנראה סובל ברנס מעקרות. אלא שהצעיר יפה־התואר, שזכה בהצלחה רבה אצל בנות המין היפה, לא הודה בכך מעולם. אחת הגירסות של המישטרה היתה שרצח את הלר משום שגילתה דבר־מה הקשור ביכולת המינית שלו ולעגה לו על כך.

כשנחקר ביכונסקי במישטרה, בחזקת חשוד ברצח, לא העלה איש מצוות החוקרים את הנושא המיני. לכל היה ברור שביכונסקי היה חברה הקבוע של רחל, ויומניה האישיים אף גילו, שהיא קיימה עימו יחסי־מין בתדירות גבוהה. איש לא חשד בביכונסקי שרצח את רחל אחרי שאנס אותה או שניסה לאנוס אותה.

רק כשהפך ברנס חשוד עלה הנושא המיני. המישטרה גילתה לפתע סימני זרע, וטענה שהם של ברנס. ביגלל משך הזמן שעבר בין הרצח לבין תפיסתו של ברנס, אי־אפשר היה להשוות בבדיקה מעבדתית את סימני הזרע, שנמצאו לטענת המישטרה על גופה של רחל, עם הזרע של ברנס. איש אף לא ביקש מברנס דוגמת־זרע, והכל קיבלו כמובנה מאליה את העובדה שהוא בעל הסימנים שנמצאו על גופה של הקורבן. אם אכן יסתבר, שכלל לא נמצאו סימני זרע על גופה, או שעמוס ברנס הוא עקר, תתמוטט אחת מטענות התביעה.

אם אכן ברנס הוא עקר מתעוררת השאלה מדוע לא גילה זאת במהלך מישפטו. אך מי שמכיר את ברנס יודע את התשובה. הצעיר היה מוכן לבלות את כל חייו בכלא, ובילבד שלא תתגלה „בושתו" ברבים.

גילוי חדש:

מדוע נעלה הנרצחת

נעליים שטוחות?

נושא אחר שאותו העלה גולדברג בתזכירו, נגע לנעליים של רחל הלר, החיילת נמוכת־הקומה הקפידה מאוד על הופעתה. בכל פעם שהיתה יוצאת עם ביכונסקי, שאף הוא נמוך־קומה, היתה נועלת נעליים שטוחות. כשיצאה עם גברים גבוהים, כמו עמוס ברנס, המתנשא לגובה של מטר ושמונים, נעלה נעלי־עקב. ידידתה של רחל בבית רוטנברג, משם יצאה אל דרכה האחרונה, העידה שרחל שאלה ממנה נעליים שטוחות־עקב לפני הפגישה שלה בערב הרצח.

היועץ המישפטי החליט

על מישפט חוזר - והתחרט!

בישיבה שנערכה לפני שבוע בלישכתו של היועץ המישפטי לממשלה, הפרופסור יצחק זמיר, השתתפו פרקליט המדינה, גבריאל בך, עוזרתו קרפ, וראש אגף החקירות במישטרה, ניצב יחזקאל קרתי.

באותה ישיבה קיבלו הארבעה החלטה נדירה: לבקש מבית־המישפט את חידוש מישפטו של עמוס ברנס.

למחרת היום טילפן זמיר אל משתתפי הישיבה ואמר: „בואו נשקול את העניין עוד פעם במשך שבוע."

המפכ"ל קרע תזכיר

של מרכוס

למרכוס לא היתה שייכות לרצח רחל הלר לפני שהתברר ששני צוותי החקירה הקודמים נכשלו. אז התבקש מרכוס על־ידי המפכ"ל, שאול רוזוליו, לעמוד בראש צוות שחיקור את הסיבות לכישלונם של שני הצוותים הקודמים.

הוא הגיש לרוזוליו מיסמך עב־כרס, כתוב בלשון בוטה, שבו האשים את אנשי הצוותים הקודמים בשלומיאליות ובחוסר־כישרון. המיסמך היה כה חמור עד שרוזוליו קרע אותו לגזרים, בנוכחות מרכוס.

מרכוס ניסה להתפרץ

ללישכת המפכ"ל

כאשר התפוצצה הפרשה, טען מרכוס כי שיקר לבית־המישפט אחרי שקיבל לכך אישור ממפקדו, המפכ"ל רוזוליו. כשהבין מרכוס שהוא עלול להיות מובא לדין בגלל השקר הזה, ביקש להיפגש עם רוזוליו, כדי שהמפכ"ל יאשר שאכן הורה לו לעשות כן. רוזוליו התחמק מפגישה.

מרכוס הגיע לבניין המטה הארצי וביקש להתפרץ אל לישכת המפכ"ל בכוח. נהגו של המפכ"ל בלם אותו, ורוזוליו, ששמע צעקות, יצא לראות מה מתרחש.

רק אז זכה מרכוס להיפגש איתו, אך איש אינו יודע מה נאמר באותה פגישה. בסופו של דבר החליט היועץ המישפטי לממשלה, הפרופסור אהרון ברק, שלא להעמיד את מרכוס לדין. ברק קיבל את טענתו של מרכוס, שלפיה שיקר לבית־המישפט „בתום לב".

■ ■ ■

מסתבר, איפוא, פי בכתבה זו היו לפחות עשרה סקופים, שכל אחד מהם יכול היה לספק כותרת גדולה בצהרון. אצלנו „נבלעו" כולם בכתבה כוללת, שביקשה לספק לך תמונה שלמה, שקולה ואמיתית.

אנחנו נמשיך בשיטה זו, ואם תשמע פעם מפי חבר, שקנה את הגליון בקיוסק, כי „בכתבה על הפרשה ההיא לא היה שום דבר חדש" — בקש ממנו לבדוק זאת שוב.

שורי שרוני